PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 1. štev. 127 - Cena 3.- lire | TRST, četrtek 11. oktobra, 1945 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-I. Tel. št. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

Primorsko ljudstvo se je več kot enkrat glasno in enodušno z vso odločnostjo izreklo za priključitev k Jugoslaviji. Izreklo se ni samo z bojem ampak z jasnimi izjavami in manifestacijami, ne samo v času osvobodilne borbe, ampak tudi v mesecih po osvoboditvi. Izjavilo se je z volitvami v narodno osvobodilne odbore, z izgradnjo naše narodne oblasti v smislu nove jugoslovanske demokracije,

FRANCE BEVK

Pojmovanje potsdamskih sklepov

Ameriški in sovjetski komentarji in kritika ameriškega senatorja

Moskva, 9. Tass — Časopis «Daily Worker» pise, da so bile velesile v Potsdamu solidarne, da pa sta Byrnes in Bevin izpodkopala potsdamski sporazum. Ministrstvo je s tem dokazalo, da nasprotuje enotnosti velikih sil brez katere so združeni narodi samo čista utvara. Ministrstvo deluje v interesu nestamnega in domišljavega imperializma, ki si skuša podvreči ves svet. Visoki predstavniki ameriškega trgovskega sveta hočejo politično nadlvado v Evropi in Aziji zato, da bi izolirali ZSSR in izpodkopali demokratične sile. Oni so odgovorni za sedanjo krizo.

«New York Herald Tribune» razpravlja o važnosti vprašanj, o katerih se zunanji ministri niso sporazumeli in smatra, da je dejstvo, da se ZDA niso dosledno držale potsdamskih sklepov, precej neprijetno. Časopis izraža svoje obžalovanje, da so ZDA dale pobudo za zaključek konference medtem ko je je nameravala SZ nadaljevati.

Izjave generala Pattona

Moskva, 8. Tass — Mednarodni opazovalec lista «Krasni Flot» opozarja na napačno pojmovanje sklepov berlinske konference in na nepolnjevanje teh sklepov v britanskem in ameriškem zasedbenem področju.

Opazovalec piše: «Najnovejša poročila tujega tiska dokazujejo, da na ameriškem zasedbenem področju se vedno obstaja tendenca izogniti se sklepom berlinske konference.

Frankfurtski dopisnik «New York Times-a» Daniels piše, da «je general Patton izrazil samo mišljenje ameriških vojaških in civilnih upraviteljev v Nemčiji, ki smatrajo, da potsdamske izjave ni treba izpolnjevati tako natančno.»

«Neresno» stališče dela ameriške uprave napram potsdamskim sklepom se ne tiče samo vprašanj denacizacije. Posebno alarmantno je poročilo, ki se tiče načrtov za obnovitev velikega koncerna I. G. Farbenindustrie.

Tudi Načelnik senatskega pododbora senator Kilgore, ki proučuje nemške vojne vire, je izjavil, da nameravajo razni predstavniki ameriških vojaških oblasti obnoviti I. G. Farbenindustrie. Kilgore je dejal, da predstavlja tako delovanje sabotažo potsdamske izjave. Reparacije so eno od najvažnejših vprasanj povojne ureditve. Nemčija mora povrniti škodo, ki jo je povzročila deželam, ki so bile žrtve nemškega napada.

Najvažnejša naloga zasedbenih oblasti je prisiliti Nemce, da izpolnijo svoje obveznosti in istočasno onemogočiti možnosti za nov nemški napad.

Kritika ameriškega senatorja

Reuter, London, 8. — Senator Kilgore, predsednik senatorskega poddobora za preiskavo nemške gospodarske ekspanzije, je kritiziral popustljivost Združenih držav napram vodilnim nemškim industrijalcem, ki so pomagali nacistom na njihovi poti k oblasti in so vodili nemško ekonomijo med prehodom k delu za osvajalno vojno. Ko je objavil dodatno poročilo različnih vladnih uradnikov pred svojim poddodborom, je Kilgore izjavil, da je bil postavljen izmed 40 vodilnih nemških industrijalcev, ki so jasno zapleteni v Hitlerjev prihod na oblast, samo eden — Gustav Krupp von Sohlen, vodja Kruppovega oborožitvenega trusta — na zavezniško listo vojnih zločincev. Rekel je, da so med drugimi, ki so ravno tako krivi, voditelji nemške premogovne, jeklarske, oborožitvene, kemične, električne, letalske, sintetične in tekstilne industrije kakor tudi prevoza, bančništva in zavarovalnic.

Preiskava je pokazala, da so ameriške industrije podpirale nemško nadzorstvo nad patenti in tehnološko raziskovanje na polju sintetične kemije in kovinarstva, posebno aluminija in drugih lahkih kovin, ter pri elektroniki in aerodinamiki. Nemška gospodarska ekspanzija v takozvane nevtralne države med vojno, ki so jo uporabljali kot sredstvo za gospodarsko penetracijo v sovražne dežele, se sedaj uporablja zato, da bi se obdržale nemške gospodarske pozicije med pripravami za nov poizkus nadvlade nad svetom. Kilgore je navajal Schmidta, ravnatelja nadzorstva nad tujimi fondi v finančnem ministrstvu Združenih držav, ko je rekel: Celo pred povojnimi preiskavami nemških zapiskov smo vedeli, da nemška industrija nadzoruje ali ima v lasti okrog 750 podružnic na Svedskem, v Švici, Španiji, Argentiniji, Portugalski in Turčiji. Od tega jih je bilo 333 na Švedskem, 214 v Švici, 112 v Španiji, 98 v Argentiniji, 58 na Portugalskem in 35 v Turčiji. Kilgore je izjavil, da je preko družb pod nemškim nadzorstvom v nevtralnih državah, posebno v Švici, Nemčija zaman skušala prikriti 60% svojih dobroimetij v Združenih državah. Pred vojno je Nemčija nadzoravala 160 podjetij v Združenih državah. Ameriške tvrdke so nasprotno imele precejšnjo investicijo v nemški industriji.

Politika USA na Balkanu

New York, 10. Tass — Član Kongresa Coffee je objavil 1. oktobra v vestniku Kongresa izjave tajnika Kongresa ameriških Slovanov Pirinskyja, s katero je grajal politiko Združenih držav na Balkanu. V svojem govoru na Kongresu je Coffee izjavil, da Kongres ameriških Slovanov seveda zelo zanima položaj na Balkanu, ki so ga obravnavali na zasedanju Sveta zunanjih ministrov v Londonu. Kongres ameriških Slovanov se boji, da želi ameriško zunanje ministrstvo podpirati razne reakcionarne sile, ki se zelo trudijo, da bi oživile stare fašistične in fašistom naklonjene režime v Bolgariji, Madžarski in Rumaniji.

Kongres ameriških Slovanov je skusal objaviti svoje stališče v «New York Timesu», toda ta list ni hotel objaviti Kongresu tega članka. Nujno potrebno je, da Združene ameriške države, ki so bile ena izmed najmočnejših trdnjav demokracije v tej vojski, ne zavzamejo stališča, ki bi jim odtujilo prijatelje demokracije po vsej Evropi. Do sedaj so se delale napake, ker se je prijateljsko ravnalo z argentinskimi fašisti; take napake se ne smejo več ponavljati.

Predavanje o SZ v Londonu

Tass — Moskva, 8. Narodni svet društva angleško-sovjetske enotnosti je priredil predavanje, na katerem je govoril o Sovjetski zvezi canterburyski dekan dr. Hawlett Johnson. Predavanje se je vršilo v eni izmed največjih londonskih predavalnic — v osrednji westminsterski dvorani ter se ga je udeležilo preko 3.000 predstavnikov in drugih oseb. Poslušalci so z izrednim zanimanjem sledili izvajanjem dr. Johnsona, ki je govoril o svojih vtisih v ZSSR. Njegovo predavanje je bilo razdeljeno na pet večjih oddelkov: opustošenje, ki ga je vojna povzročila v ZSSR, obnova sovjetskega narodnega gospodarstva, mest in vasi, ki so bile med vojno porušene; svoboda vere v ZSSR; možnosti, ki so dane vsakemu državljanu ZSSR glede razvoja njegove osebnosti in individualnega življenja; kaj je Sovjetska zveza dala svojim številnim ljudstvom za razvoj njihovega narodnega življenja in kulture.

«Sovjetska zveza je uresničila to kar mislimo da so sanje», je izjavil Hawlett Johnson, «v ZSSR je živo novo občutje bratstva, tam se ravnajo po najbolj človečanskih načelih socializma.» Ko je Hawlett Johnson navedel besede, ki mu jih je Stalin dejal v razgovoru glede anglo-sovjetske prijateljske vezi, je poslušalstvo izbruhnilo v glasno odobravanje. Po predavanju je dr. Johnson odgovarjal na mnoga vprašanja o življenju v ZSSR. Predavanje je doseglo izreden uspeh. Ob koncu so vsi navzoči zapeli sovjetsko in britansko himno.

Stavke v Londonu

London, 10. Unipress. — Angleška vlada je nocoj sporočila, da bo za raztovor ladij z živili pozvala čete. Zaradi stavke pristaniških delavcev se te ladje niso raztovarjale. V enajstih lukah stavka sedaj približno 30.000 mož.

Vlada pravi, da bodo čete takoj poslali v tri londonske «kraljevske doke», kjer je od skupnega števila desetih zasidranih ladij osem velikih ladij za prevoz živil. Ostale ladje se nahajajo na drugih mestih. Vlada se je zato odločila takoj po sklepu 2.000., od vsega skupaj 25 tisoč razkladačev, kolikor jih je bilo zaposlenih v londonski luki, da bodo zapustili delo v sredo zjutraj. Vlada se boji, da bodo tudi ostali londonski pristaniški delavci sledili delavcem «Albalt Victoria» doka in 5. doka «Kinggore», ki so začeli stavkati zaradi solidarnosti s stavkujočimi v severnih lukah. Ti so pričeli s stavko pred štirinajstimi dnevi v Birkenheadu pri Liverpoolu. Od takrat se je stavka širila od luke do luke, tako da je sedaj na severu blokiranih — zaradi splošne stavke — 10 luk s preko 200 ladij.

Češkoslovaški pisatelji v SZ

Praga, 10. Tass. — Kot izjavljajo praški listi, je češkoslovaško ministrstvo za informacije organiziralo izlet čeških in slovaških pisateljev v ZSSR. Pisatelji bodo odpotovali v nekaj dneh. Obiskati nameravajo Moskvo in Kijev.

77 junakov SZ

Moskva, 10. Tass. — 77 junakov Sovjetske zveze je končalo Cugujevo letalsko šolo, ki slavi sedaj sedmo obletnico obstoja. Na seznamu teh sovjetskih asov so trikratni junak Sovjetske zveze major Ivan Kozodub in dvakratni junaki Sovjetske zveze Vladimir Lavrinenko, Andrej Borovih in Aleksander Klubov. Imena teh slavnih letalcev so bila vpisana v šolsko «Zlato knjigo». V šoli so priredili razstavo, ki kaže načine poučevanja letalcev. Ivan Kozodub, ki je sestrelil 62 nemških letal, je podaril razstavi letalo, s katerim je prvič letel.

Zdravstveno stanje dr. Šubasiča

Beograd, 9. Tanjug. — Zdravstveno stanje zunanjega ministra dr. Ivana Šubašiča se je znatno izboljšalo. Bolniku ni več treba ležati v postelji. Za nadaljnje zdravljenje sladkorne bolezni in ostanka ohromelosti je priporočeno bivanje v toplicah z odgovarjajočim načinom zdravljenja. Profesor dr. Ognjev, prof. dr. Bran M. Stanojević, prof. dr. Vlado Vujič, generalni major dr. Gojko Nikolič.

Za priznanje albanske vlade

Beograd, 10. Tass — Kot poroča beograjski radio javlja ATA, da so Albanci, ki bivajo v ZDA poslali predsedniku Trumanu pismo, v katerem zahtevajo priznanje albanske demokratične vlade.

USA in Island

Stokholm, 10. Tass. — V preteklem poletju sta časopisje in radio raznih držav ponovno obravnavala veliko vojaško in strateško važnost Islanda. Junija je agencija «Reuter» objavila izjave komandanta ameriških čet na Islandu o namenu ameriškega poveljstva, da opusti baze na islandskem ozemlju v štirih ali petih mesecih; rečeno pa je bilo istočasno, da si nameravajo ameriške čete ohraniti eno bazo v bližini islandskega glavnega mesta Rejkavika.

Dva meseca pozneje je finski radio v zvezi s poročilom ameriškega časopisja omenil namen Amerike, da si obdrži baze na Islandu.

Sedaj pa krožijo med novinarji vesti, da je ameriška vlada predložila vladi Islanda predlog, naj sklene z njo dolgoročen dogovor za odstop pomorske in letalske baze na Islandu.

Ameriške čete zapuščajo Teheran

Teheran, 10. Tass — Večina ameriških čet je že odšla iz Teherana. Samo nekaj sto ameriških oficirjev in vojakov je še ostalo v Amirabadu, predmestju Teherana. V Teheranu pa je še vedno ostalo veliko število angleških čet.

V zvezi z tem poročajo, da je bil prav na angleško pobudo na berlinski konferenci sprejet sklep voditeljev treh vlad o takojšnjem umiku zavezniških čet iz Teherana. Kakor je znano, so se vse sovjetske čete umaknile iz Teherana že 21. septembra.

Kalvarija Poljakov v Britaniji

Plebiscit o povratku pod moralnim in fizičnim pritiskom

Tass, Moskva, 9. — Šele zdaj smo izvedeli od poljskih krogov naslednje podrobnosti glede plebiscita, ki se je vršil 21. septembra in ki so ga izvedle britanske vojaške oblasti med poljskimi četami v Britaniji v zvezi s povratkom v Poljsko. V nedavnih časopisnih poročilih so pisali da se je baje samo ena tretjina izjavila za povratek v Poljsko. Novico o bodočem plebiscitu so skrivali pred četami in šele 21. septembra — na dan plebiscita — so zbrali edinice in jim povedali, da se bo vršil plebiscit od 22 do 5h. Presenečenje je bilo veliko, ker je bilo znano, da je poljska vlada v Varšavi nasprotna plebiscitu in da je zahtevala prevzem poveljstva nad poljsko armado in povratek celotne armade. Tako se je velik del tistih, ki so bili odločeni vrniti se v Poljsko, zmeden in se ni udeležil volitev. Dali jim niso niti ene ure časa, da bi o tem premislili. Z druge strani pa so poveljujoči častniki, ki so že prej vedeli o nameravanem plebiscitu, dali mnogim vojakom dopust, ki jim ga prej niso hoteli dati. Drugi častniki so porazmestili pod različnimi pretvezami vojake po taboriščih in še zmanjšali število udeležencev pri plebiscitu. Kampanja, ki so jo reakcionarni poljski častniki dolgo časa vodili proti povratku, je dosegla višek na dan plebiscita. Častniki so govorili vojakom, naj se ne vrnejo v Poljsko in jih strahovali z različnimi izmišljotinami. Častniki so naravnost grozili tistim, ki se bodo izjavili za povratek. Na tak način se je plebiscit vršil pod moralnim in fizičnim pritiskom. Poljski krogi zanikajo poročila, da bi britanski častniki vodili plebiscit in pravijo, da so bili pri nekaterih edinicah britanski častniki zgoj navzoči. V večini edinic so plebiscit izvajali poljski častniki sami. Kako so ga izvajali, se lahko vidi iz naslednjega primera: pri 7. delovni četi se jih je takoj po začetku plebiscita izjavilo 100 izmed 400 za povratek. Ko so poljski častniki to videli, so izjavili, da je plebiscit končan, kljub dejstvu, da čas od 2h do 5h še ni potekel. Vojaki so z ogorčenjem protestirali, toda brez uspeha. Mnogim, ki so se zvečer vrnili z dopusta ali iz bolnišnice, so povedali, da so prišli prepozno. Kljub terorju se je čez 30.000 vojakov in 300 častnikov izmed 42.000 udeležencev plebiscita izjavilo za povratek. Prosnje za povratek se še vedno stekajo v 44. misijo za zvezo, ki opravlja zveze med britanskim vojnim ministrstvom in poljsko armado v Britaniji. Nad 5.000 vojakov in častnikov je še poslalo svoje izjave za povratek misiji, toda zadnjih niso vključili v seznam tistih, ki se želijo vrniti. Poljski krogi računajo, da se 90 do 95% Poljakov želi vrniti domov. Plebiscit, ki se je izvajal proti volji poljske vlade in poljske armade, ne odraža resničnega stališča poljske armade v Britaniji, izjavljajo Poljaki. Kmalu po plebiscitu so reakcionarni poveljujoči častniki pobrali najbolj aktivne zagovornike varšavske vlade ter jih poslali v posebna predhodna taborišča v Kingstonu blizu Oxforda, da bi lahko vplivali na preostale in jih pripravili do tega, da bi ostali v Britaniji. V 3. tankovski brigadi so skušali častniki pobrati najbolj aktivne elemente, vse tiste, ki so glasovali za povratek, a so izjavili, da bodo sli vsi v prehodno taborišče, ali nobeden. Častniki so jih skušali ustrahovati, pa so vsi začeli peti rodoljubne pesmi in so s svojim združenim nastopom prisilili poveljnika, da jih je poslal vse skupaj. Dosedaj so poslali 6.000 vojakov v taborišče v Kingstonu. Da bi oplašili ostale vojake, so začeli reakcionarni častniki razsirjali najbolj vznemirljive govorice o taboriščih v Kingstonu. Vojake v rednih edinicah, ki podpirajo poljsko vlado v Varšavi, preganjajo in preiskujejo njihovo lastnino. Pred kratkim je bil narednik Strykowski iz 16. brigade obsojen na eno leto in en mesec ječe, ker je nosil pri sebi letak, ki ga je izdal po zakoniti poti obvestilni urad za vojaške zadeve sveta Poljakov v Britaniji — ustanova, ki podpira poljsko vlado v Varšavi. V letaku se poziva vojake, naj se vrnejo domov.

Stalin na oddihu

Moskva. 10. Tass — Včeraj 9. oktobra se je predsednik Sveta ljudskih komisarjev Sovjetske Zveze Stalin podal na odmor.

Podpredsednik argentinske vlade odstopil

Buenos Aires, 9. Reuter — Notranji minister Kuaiano je uradno objavil odstop polkovnika Perona, podpredsednika vlade in ministra za obrambo in delo.

V Buenos Airesu je po uradnem poročilu o odstopu Juana Perona nastal ogromen izbruh navdušenja. Tisoče ljudi se je zbralo na spontane manifestacije. Prav tako poročajo iz Santiaga, da je prebivalstvo pozdravilo novico o Peronovm odstopu z manifestacijami po ulicah.

Kriza grške vlade

Atene, 10. AP — Grška politična mrtva točka je v sredo se obstojala in upi za hitro ureditev so skromni zaradi nasprotnih stališč dveh glavnih političnih strank, liberalne in ljudske. Obe stranki sta izjavili, da podpirata tvorbo vlade centra s sodelovanjem zmernih levičarskih elementov, ki se niso aktivno udejstvovali v politiki.

Regent je nekoliko neraspoložen v svoji poletni rezidenci v atenskem predmestju in ni vstopil v neposredne stike z nobenim strankarskim voditeljem.

Mali narod z velikim srcem

Vtisi Ilije Ehrenburga iz Bolgarije

Moskva, 8. okt. «Izvestja» priobčujejo naslednjo brzojavko Ilije Ehrenburga iz Bolgarije:

Bolgarija je uboga kmečka dežela, toda ni neuka dežela. V Bolgariji je 31.000 učiteljev, med njimi, 16 tisoč kmečkih učiteljev, 3.200 čitalnic, od teh 2.800 po vaseh. Po uničenju fašistične diktature je postala že ja po znanju še večja. Do nedavnega je imela Bolgarija 162 srednje šole, sedaj pa jih ima 230, medtem ko se je število dijakov povečalo od 10 na 20 tisoč. Celotna naklada dnevnikov, ki izhajajo v Sofiji, dosega 750.000 izvodov za deželo, ki ima 6 milijonov prebivalcev. Posegel sem po govorici številke, ker te zanikajo trditve nekaterih površnih inozemskih prebivalcev, ki opisujejo Bolgarijo kot temno in nevedno deželo. Zakaj jih toliko želi slabo Bolgariji — mali Bolgariji, ki je s svojo krvjo dokazala svojo zvestobo miru in svobodi? Hinavski novinarji iz različnih dežel obsojajo Bolgarijo zato, ker je našla pogum, da dvigne roko proti hitlerjevskim oplečnikom. To je storilo dne 9. septembra ljudstvo, to je ukazovala preteklost ljudstva.

Trpljenje in borba

Bolgarija je bila ena izmed prvih dežel, ki je vrgel fašizem nanjo senco. Dvajset let se je ljudstvo borilo s sramotilci. V tem boju je ljudstvo izgubilo 85.000 oseb, ki so bile ubite ustreljene, mučene. V istem razdobju je bilo v Bolgariji aretiranih poldrug milijon ljudi. Kdo si bo upal reči, da je bilo bolgarsko ljudstvo na strani fašistov? Okrog 30.000 gverilcev se je silovito borilo proti okupatorjem. Od leta 1941 so fašisti ubili 30.000 bogarskih domoljubov. Preganjali so njihove voditelje in sedaj nenadoma oglašajo, da je «bila Bolgarija vedno dežela, ki je bila zvesta Hitlerju» — tako piše časnikar, za katerega so argentinski fašisti zavezniki in Franco junak. Iz starih predalov so privlekli vsa obrekovanja. Bolgari so, kriče nekateri, nasilni bašibozuki, «balkanski Prusi». Grški fašisti nesramno vpijejo, da v Bolgariji ni svobode in da morajo zato Grki vzeti del južne Bolgarije, medtem ko zaščitniki grških fašistov objokujejo usodo bolgarskih fašistov, ki so mučili kmete v Traciji in ki so bili usmrčeni potem ko jih je obsodilo bolgarsko ljudsko sodišče. V vsem tem je globlji smisel.

Častna svobodna država

Zakaj tako često grajajo v tujini ta mali narod z velikim srcem? Mogoče prav zaradi njegovega velikega srca, njegove zavesti, njegove želje, da bi bila očiščena dežela fašistične nesnage ter da bi nastala častna svobodna država. Neka angleška časnikarka je pisala, da nima kazen ničesar skupnega s pravičnostjo. Dolga je pot iz Londona v Sofijo in Angležinja ne ve, da je ljudsko sodišče v mestu Botevgrad obsodilo fašiste Lazarova, Kaničeva in druge, ker so mučili in umorili majorja britanske vojske Thomsona. Naj presodijo taprimer angleške matere in žene, ki ljubijo pravičnost, Bolgari slišijo eksplozije, ki jih povzročajo fašistični saboterji. Čitajo časopise opozicije, kjer Girgonov, ki je nekoč natrpal bolgarske ječe z onimi, ki niso bili njegovega mišljenja, zahteva (na zelo svoboden način) svobodo zase, naziva junake upora «tolpo» in sanjari o pomoči, katero bodo nudili reakcionarji drugih dežel bolgarskim reakcionarjem. In tako bolgarsko srce trpi ter je napolnjeno z bridkostjo.

Kaj vznemirja hinavce

Eno leto je kratka doba v življenju ljudstva, toda oni so morali ustvariti nov državni mehanizem, očistiti vojsko, sodstvo in občinske uprave hitlerjevskih privržencev. Bolgarsko ljudstvo je to dovršilo. V deželi vlada še pomanjkanje hrane in obleke, toda ne svobode. Premaguje težave v prehrani — stiska prihaja na pomoč saboterjem; v deželi vlada kljub vsemu red. Po 9. septembru je število zločinov močno padlo. Tatovi so izginili. Ali mogoče to vznemirja hinavce? Kako je možno, da ni tatov v deželi, ki trpi tako pomanjkanje? Vendar je dejstvo, da v deželi ni tatov in pošteni Bolgari razumejo, zakaj povzroča njihova želja, da bi živeli pošteno in svobodno ter obnavljali svoje domove, takšno neprijateljsko pozornost.

Nekoč so balkanske dežele nazivali evropsko smodnišnico. Balkanska ljudstva so se mrzila. Sedaj so se balkanska ljudstva sporazumela in na Balkanu ni več smodnika in če je kje, je bil uvožen. Bolgarije, ki je bila tako često igračka v tujih rokah si želi samo ene stvari — svoje lastne svobode in svoje lastne usode. Ona to zasluži in mislim, da bo sposobna ohraniti to osnovno pravico — pravico do dihanja.

Mednarodna mladinska konferenca

London, 10. Tass. — V Londonu se je vršil sestanek pripravljalnega odbora mednarodne mladinske konference. O delu pripravljalnega odbora, ki je bil izvoljen na zadnjem sestanku, je poročal tajnik svetovne mladinske zveze Kitty Hookham. Odbor je sprejel predlog, da pritegne mladinske delegacije Poljske, Južne Afrike, Zapadne Afrike, Albanije, Belgije, Bolgarije Čileja in drugih dežel.

Kitty Hookman je sporočila pripravljalnemu odboru, da je grška vlada zavrnila predlog, da bi grška mladina vstopila v svetovno mladinsko organizacijo.

Odbor je proučil in odobril dnevni red konference ter sklenil da bo prva točka dnevnega reda« mladina v boju za svobodo in boljši svet».

O tem predmetu bodo poročali predstavniki ZDA, Velike Britanije, SZ, Kitajske, Francije in Jugoslavije.

O drugi točki «povojne potrebe mladine» bodo poročali predstavniki Indije, Kanade, Ukrajine, Južne Amerike, Norveške, Italije, ZDA in Poljske. Pripravljalni odbor je sklenil tudi, da bo ustanovljena posebna komisija, ki bo razpravljala o poročilih in razpravah konference.

Odbor je sklenil, da bo ustanovil komisijo, ki se bo bavila s predlogi za tretjo točko dnevnega reda.

Predstavniki mladine Poljske in Jamaike, ki so pred kratkim prispeli v London, so se tudi udeležili sestanka pripravljalnega odbora.

Zastopstvo sovjetskih sindikatov na Madžarskem

Tass — Moskva, 8. Zastopništvo sovjetskih sindikatov, ki se mudi sedaj na obisku na Madžarskem, si je ogledalo glavne železniške delavnice vIštvanteleku. Zbrana množica delavcev je iskreno pozdravljala goste.

Kakšne so portugalske volitve

London, 9. Tass — Omenjajoč bližnje portugalske splošne volitve ki bodo dne 18. novembra piše diplomatični dopisnik lista «Observer-ja» tole: «To ne more tolmačiti kot oživitev demokracije na Portugalskem, kajti na Portugalskem in v Spaniji ne štejejo volitve mnogo. V ustavi, ki jo je Salazar vsilil narodu, je dovoljena samo ena politična stranka in to «Uniao Nacional», katere vodja je Salazar sam. Diktator si sam zbere bodoče poslance narodne skupčšine, katerih imena so predana volivcem. Volivci ta imena odobrijo ali ne odobrijo. Glasovi onih, ki si upajo kljub nevarnosti političnega preganjanja voliti proti, in onih ki se zdržijo volitev, računajo, kot da so v prilog odobrene liste.

V zadnjih sestih letih, pravi dalje dopisnik, se je režim navzel vseh značilnih potez nacizma in fašizma z gestapovskimi političnimi preganjanji, deportacijami političnih ujetnikov v tajne ječe, z ostro cenzuro in popolno kontrolo časopisja.»

Poljedeljstvo v ZDA

Beograd, 6. Tanjug. - V Beogradu je bila otvorjena fotografska razstava: «Poljedeljstvo v ZDA». Na tej razstavi so razstavljene slike o ameriški reji perutnine obdelovanju, pšenice, kakor tudi o metodah svinjereje in sušenja zelenjave.

Francoske splošne volitve

Komentar sovjetskega lista „Boljševik“

Moskva, 9. Tass — V članku pod naslovom «Na predvečer splošnih volitev v Franciji» piše moskovski «Boljševik»:

Sedanji nostranji politični položaj v Franciji označujejo obsežni koraki za pripravo na splošne volitve, ki se bodo vršile 21. oktobra. Nihče ne more izraziti francosko ljudstvo, ali je za obnovo predvojne republike z vsemi političnimi ustanovami, ki so večinoma zastarele, ali za resnično demokratično državo in vlado, ki bo povezana z ljudstvom in odgovorna ljudstvu. Volivni boj se ne peča samo z vprašanjem bodoče ustavne zgradbe Francije, ampak tudi z vprašanjem, kaj mora biti novi parlament in katere stranke bodo imele večino. Levičarske politične stranke, ki so najpomembnejše v deželi, socialisti, komunisti in radikalni socialisti, branijo program narodnega Sveta odpora, program, ki so ga odobrili v času tajnega boja in ki izraža stremljenja širokih plasti francoskega ljudstva: izvedbo socialnih in gospodarskih reform, čistko državnega aparata vlihijcev in izdajalcev, boj proti vplivu trustov v politiki in gospodarstvu, nacionalizacijo industrije itd. Reakcija pa si prizadeva nasprotno preprečiti uresničenje programa narodnega Sveta odpora in ohraniti svoje položaje. Politične skupine, med katerimi so številni pristaši Monakova in Petaina, so utrpele pri kantonalnih volitvah strahoten poraz. Večina Francozov je s tem, da je volila na kantonalnih volitvah za kandidate levičarskih strank, izrazila željo ustvariti obnovljeno, resnično demokratično Francijo, osvobojeno lažnih politikov, ki so jo privedli do premirja s sovražnikom in do zasužnjenja dežele od strani tujih zavojevalcev. Ljudstvo, ki je med vojno videlo, kje so bili njegovi resnični prijatelji in kje se skrivajo avtorji njegovih nesreč, se ne sme prevariti pri volitvah.

Jugoslovanska vojska

V Beogradu je pričel izhajati list «Narodna armija», glasilo Jugoslovanske armade. V svoji prvi številki z dne 2. oktobra priobčuje uvodnik, v katerem se utemeljuje potreba izhajanja vojaškega lista, ki mora obravnavati vsa ona vprašanja, ki se porajajo v zvezi z izpopolnjevanjem naše mlade Jugoslovanske armade, v zvezi z obrazovanjem vodilnih kadrov itd. Zgodovina naše narodne osvobodilne borbe je bogata na novih junaških primerih posameznikov in celih edinic, Toda mnogo vsega tega dragocenega gradiva ni nikjer zapisanega. Mnoge epizode iz narodno osvobodilne borbe niso znane široki javnosti. Znane so v glavnih črtah ne pa v podrobnostih. Zaradi tega mora ta list nuditi možnost, da se vse te stvari objavljajo v njegovih stolpcih, Mnoge in mnoge vojne epizode se bodo lahko in se morajo tudi osvetliti v listu.

Ostali del prve strani izpolnjuje ponatis Titove slike z objavo poročila o svečani izročitvi Reda Zmage marsalu Titu po veleposlaniku ZSSR Sadčikovu. Vsebino lista izpolnjujejo strokovni vojaški članki o enotnem učnem načrtu Armije, o moralni in politični enotnosti naše vojske, o osrednjem invalidskem domu ter poročilo, ki se nanaša na pravilnik o podeljevanju posojil demobilizirancem jugoslovanske vojske.

Podpolkovnik Savo Vukčević pa je prispeval sestavek pod naslovom «Prvič na svobodnih volitvah», v katerem pravi, da so volitve za ustavodajno skupščino veličasten pregled demokratičnih sil naše države. Našim narodom je potrebna še ena zmaga. Jugoslovanska vojska bo viden udeleženec pri tej zmagi. Bo to zmaga ponosnih narodov, ki umejo ceniti svojo svobodo.

Gospodarstvo v Češkoslovaški

Praga, 10. Tass — Predsednik vlade Češkoslovaške republike Fierlinger je govoril preko radia o sklepih vladne seje, na kateri so obravnavali vprašanje o nacionalizaciji velikih industrijskih koncernov in bank.

Fierlinger je izjavil, da vlada v tem vprašanju popolnoma soglaša. Poudaril je, da je sedaj najvažnejše vprašanje gospodarskega življenja Češkoslovaške vprašanje proizvodnje in prevoza premoga. Ministrski predsednik je izrazil svojo hvaležnost, da komisija železniških strokovnjakov, ki jo je poslal maršal Konjev, učinkovito pomaga vladi ter stavlja vsak dan na razpolago precejšnje število železniških vagonov.

Ilija Ehrenburg v Sofiji

Tass, Moskva, 8. — V Sofiji se je vršilo zborovanje časnikarske zveze na čast sovjetskemu pisatelju in časnikarju Iliji Ehrenburgu, ki je sedaj na obisku v Sofiji. Ehrenburgu so poklonili diplomo častnega članstva Zveze bolgarskih časnikarjev. Na zborovanju je bil navzoč tudi bolgarski minister za informacije Kasazov.

Stavka v Sidneyu

Sidney, 10. Reuter — Delavni svet novega južnega Walesa je sklenil zapreti vse dobave premoga Bummeronski elektrarni v Sidneju, kjer traja stavka že mesec dni, kot protest proti menjavi delovnega časa. Svet, ki upravlja oskrbo mesta z elektriko, ima samo še za deset dni zaloge premoga in bo verjetno uvedel racioniranje struje, predno bodo zaloge pošle.

Proti Fracovemu terorju

Pariz. 10. Tass. — Nedavno se je vršil na zimskem kolesarskem igrišču v Parizu protestni miting proti Francovemu terorju. Priredil ga je Francosko-španski odbor. Člani predsedstva so bili Dolores Ibarruri, Florimon Bont, Louis Saillant, Largo Caballero, španski generali Lester in Modesto ter zastopniki raznih delegacij na mednarodni sindikalni konferenci.

V svojem otvoritvenem govoru je predsednik Jean Cassou poudaril, da je varnost Francije v veliki meri odvisna od osvoboditve Španije. Cassou je obsodil Francov teror, čigar žrtve znašajo pol milijona mrtvih.

Za njim je govoril Louis Saillant, ki je opisal Franca kot pravovernega pristaša Hitlerja in Mussolinija. Poudaril je potrebo, da bi bil Francov režim uničen.

Saillant je kritiziral sedanjo francosko politiko trgovskih stikov s Francovo Španijo. Na koncu je Saillant izjavil, da zahtevajo vsi demokrati osvoboditev republikancev Alvareza in Zapiraina, ki so ju zaprli Francovi pristaši.

Dolores Ibarruri, ki so jo zborovalci burno pozdravili, je izjavila, da je osvoboditev Španije zadeva vsega naprednega človeštva.

Na zborovanju so govorili tudi Lombardo Toledano in drugi. V resoluciji, ki je bila soglasno sprejeta, so zahtevali takojšnjo izpustitev Alvareza in Zapiraina. Francija pa naj prekine gospodarske in diplomatske stike s Francovo Španijo.

„Kranjske klobase“

Pod naslovom «Diplomatski argumenti», list «La Voce libera» prinaša v svoji včerajšnji številki notico sledeče vsebine: «Danes smo zvedeli zanimivo dejstvo, ki osvetljuje «formo mentis» Titovih diplomatov. Gospod Kardelj in njegovi tovariši so, na svoji poti na konferenco petih, prispeli v London s številnimi kovčegi, polnimi kranjskih klobas in gnjati, ki so jih nameravali pokloniti ministrom. Brez komentarja.»

Kratek komentarček z naše strani pa ne bo škodoval. Samo list, kakršen je «La Voce libera», lahko pita svoje čitatelje s takimi budalostmi, kot je zgoraj omenjena; mnenje, ki ga mora list imeti o inteligenci italijanskega dela prebivalstva Trsta in Julijske krajine, pa mora biti skrajno negativno, če si upa na dan s podobnimi neumnostmi. Mi se sicer ne čudimo, ker dobro poznamo list in namene, ki jih zasleduje.

Kar se «kranjskih klobas» tiče, pa bi omenil le naslednje: za dokumentiranje pravic in zahtev nove Jugoslavije tov. Kardelj ne rabi nobenih klobas. Enakopravni zavezniški položaj nove Jugoslavije, ki si ga je priborila s svojo edinstveno borbo proti nacistični Nemčiji in fašistični Italiji, na eni strani, nečloveška grozodejstva fašistične Italije, o kateri italijanski tisk sramežljivo in vztrajno molči, ker ji v svojem srcu očita le to, da je spravil Italijo med poražene države, na drugi strani, dajejo Jugoslaviji dovolj gradiva, da bo dosegla spoštovanje svojih pravic brez vsakršnih diplomatskih klobas. Takih diplomatskih klobas krvavo potrebuje Italija, ker bi ji v nasprotnem slučaju ne bilo treba z vztrajnostjo obupanca sklicevati se na padle v prvi imperialistični vojni. Proti milijonom žrtev zavezniških narodov, padlih v borbi proti nacistični Nemčiji in fašistični ter nacistični Italiji, stoji nekaj desettisočev padlih italijanskih rodoljubov, ki jih italijanska reakcija izrablja v svoje zunanje politične namene; notranje politično pa je italijanski narod delno že oropala demokratičnih pridobitev njihove borbe. V koliko se ji bo reakcionarni manever v celoti posrečil, nam bo pokazala bližnja bodočnost.

Toliko glede «kranjskih klobas».

Odprto pismo iz Bovca

«La Voce libera» je pod naslovom «Pismo iz Bovca» objavila dopis nekega tukajšnjega Italijana. Po romantičnem opisu krajevnih lepot našteva piseo vse dobrote, ki jih je prinesla bovška kotlini fašistična Italija ter pri tem pomotoma trdi, da je bil Bovec s cerkvijo vred zgrajen šele leta 1923. Italija je izvršila vsa dela le zato, da obnovi in osreči to lepo dolino. Zadnjih 25 let je tu vladalo blagostanje, ovetela trgovina in se razvijalo bogastvo. Toda žalost vseh žalosti! 14. sept. 1945. je trg preplavljen z jugoslovanskimi zastavami! Vsega tega pa je kriva le skupinica hujskačev, kajti mirni in ponižni Bovčani si žele samo govoriti in moliti v jeziku svojih pradedov ter se zato boje socialnih prevratov, ki jih propovedujejo agitatorji z onstran Save. Lepe hiše, ki so jih 1923. leta zgradili fašisti iz gole ljubezni do Bovčanov, pa so vse pomazane s pregrešnimi napisi! Oh, nehvaležni sinovi, tako vračate dobrote, ki vam jih je prinesla mati domovina!

Mali skupini 20 Italijanov pa vre kri v žilah, spogledujejo se med seboj z bežnimi in pritajenimi pogledi in čakajo dneva, ko bodo mogli zopet izliti svoj srd na te nehvaležneže, medtem ko morajo sedaj gledati s samozatajevanjem na vse te pregrehe.

Piseo končuje svoje pismo z vprašanjem, ali naj Italijani, gospodarji teh krajev, ki jim jih je dodelila «sveta» pogodba, še nadalje molče in s frančiškansko potrpežljivostjo prenašajo vse te krivice, poziva zavezniške naj vendar kaj ukrenejo.

Kdo je ta gospod? Morda kak davkar, ki je izžemal naše ljudi, ali pa kdo izmed onih, ki so ponosno stali na trgu in se poroglivo posmehovali ogromni množici, ki je spremljala k zadnjemu počitku prvo bovško žrtev fašizma, Edvarda Mlekuža? Ali kak oficir, ki je sadistično užival, ko so nasilni predstavniki dvatisočletne kulture pripeljali na bovški trg na kup zmetane partizanske žrtve z Golobarja? Naj je ta gospod kdorkoli, če more še pisati taka pisma, tedaj to pomeni, da je naš nekulturni narod ob kapitulaciji imel res preveč srčne kulture, ko ni po 25 letnem trpljenju skrivil niti enemu bovškemu fašistu lasu na glavi.

Kar se blagostanja tiče, naj ta gospod ve, da so ga uživali le oni, medtem ko je naše ljudstvo stradalo in si pritrgovalo poslednji grižljaj od ust, da je moglo plačevati davke in da ga niso pognali z domov, res ponovno zgrajenih 1923. leta, toda z denarjem nemških reparacij.

Da, res je, da je bil Bovec neke vrste Amerika, toda le za one pritepence, ki so prišli v naše kraje z raztrganimi čevlji, brez vrvio in ki so iz krvavih kuljev in znoja naših ubogih kmetov kopičili velika premoženja.

Bovčani ne vemo, kdaj so fašisti potrošili «stotine milijonov lir za dobrobit teh krajev»; vemo le, da je morala marsikatera mamica prodati zadnje jajce, da si je kupila sol. Vemo tudi, da je imela naša občina skromno glavnico, da pa je po nekoliko letih fašističnega gospodarstva imela skoraj 2 milijona dolga, ki je pritiskal k tlom davkoplačevalce.

Glede «znakov napredne civilizacije, ki se vidno izražajo na lepih kasarnah in raznih javnih napravah», naj si omenjeni gospod ogleda porušene in požgane domove v Čezsoči, na Zagi in v Strmcu! Naj pogleda na bovško pokopališče, kjer leže golobarske žrtve, naj gre k materam, ki objokujejo svoje sinove, k ženam, ki zaman čakajo svojih mož iz internacije! Ne vem, kaj bi mu na primer odgovorile Skalarjeva, Sušna, ali kaka druga mati, če bi jim očital, kako so nehvaležne za vse dobrote in kulturni blagoslov, ki jim ga je prinesla fašistična Italija. Najbrž bi se mu nikoli več ne zljubilo prestopiti njihovega praga.

Tudi trditev, «da je naše ljudstvo mirno in da ga ščuvajo le hujskači z onstran Save», nam je predobro znana. Brali smo jo že neštetokrat v bivšem «Il Popolo di Trieste». To nam le jasno razodeva, kakšen tič je ta gospod in kakšne barve je list, ki priobčuje tak nesmisel. Če pa si naše ponižno ljudstvo želi le oditi in govoriti v svojem jeziku, zakaj ste mu, dobri gospod, to vseh 25 let branili in ga gonili v zapore?

Vedite, da smo Bovčani iskreni pristaši in zagovorniki bratstva med nami in poštenimi Italijani! Zato se ne oziramo na vase pretnje in potrpežljivo čakamo, da se tudi vam odprejo oči in spoznate, da ste na krivi poti. To pa tembolj, ker se čutimo močne, kajti pravica je na naši strani. Saj ste s svojo trdnjavo, da vas je tu samo 20, že sami nehote priznali, da je naš kraj slovenski.

Če pa hočete vedeti, kako misli naš preprosti narod, tedaj naj vam tu navedemo odgovor, ki ga je dalo v avtobusu neko kmečko dekle Breganergaču, ki jo je posmehljivo vprašal, kje so njeni trije bratje: «Vsi trije so v Titovi vojski in tako je prav; ponosna sem nanje!» In ko je to rekla, so ji zažarele oči. Gospod, kakor misli to dekle, tako mislimo tu vsi!

BOVČANI

Volk ostane volk

Poraz fašizma na bojnem polju in zmaga demokracije sta rodila poleg vsega lepega tudi «demokrate», ki so slekli svoje črne srajce in se potuhnili.

Iz včerajšnjih fašistov in podpihovalcev fašizma so postali kar čez noč protifašisti — celo «dosledni protifašisti»», kakor so se imenovali, če niso imeli posebnih funkcij pod fašizmom, če so morda zagodrnjali, kadar je bilo treba plačevati davke fašističnim oblastnikom in če se niso morda strinjali (v mislih) s fašizmom, čeprav tega javno niso povedali nikomur, kaj šele, da bi stopili v oboroženo borbo proti fašizmu. Postali so torej demokrati, ker je demokracija — kakor je izjavil nek član na seji novega mestnega sveta za Trst stvar bodočnosti.

Protifašistično ljudstvo italijansko in slovensko, ki je toliko žrtvovalo v strašni borbi proti fašizmu, je dobro vedelo, da ni dosti biti demokrat in protifašist v besedah, temveč, da je treba to dokazati z dejanji. Zato je z vso previdnostjo volilo svoje predstavnike.

Ta previdnost ni bila zaman.

Danes listi, ki zastopajo stališče, da mora biti Trst priključen k Italiji, bobnajo in brenkajo, da bo imela slovanska manjšina Julijske krajine vse pravice, da bo imela šole, kulturne domove itd. itd.

V javnem življenju si je tržaški mestni Svet zadal nalogo, da bodo zastopali vse interese vsega prebivalstva — kot predstavniki ljudstva — čeprav jih ni zato ljudstvo nikoli izvolilo.

To je poleg drugih podobnih izjav — ena verzija.

Druga verzija pa prvo pobije, čeprav izvira prav od tam od koder prva.

Listom ni vseč, da so Slovenci in protifašistični Italijani stavili nad svojimi lokali poleg italijanskih napisov tudi slovenske in to ostro napadajo.

Eden izmed tistih «predstavnikov» ljudstva, ki so trdili, da so demokrati, pa zahteva, da se da policiji takoj nalog, da prepreči pisanje slovenskih napisov.

Tu se potem konča govoričenje o demokraciji, ker so gotovi gospodje demokrati le dotlej, dokler govore samo oni.

Zato nam je tudi jasno, zakaj so bili takoj drugi dan po slovenskem festivalu v Trstu nalepljeni po nekaterih mestnih ulicah lepaki v italijanskem tržaškem narečju, s staro šovinistično vsebino, ki pravijo med drugim, da se govori v domovini Rossettija samo italijanski. Istih parol so se italijanski šovinisti poslužili takoj po svetovni vojni, ko so pricelí z raznarodovanjem slovenskega življa v Julijski krajini. Prav tako so nacionalni prenapeteži razbijali in odstranjevali napise nad nekaterimi prodajalnami v Trstu.

Prav tako nam je jasno zakaj so tudi v Gorici takšni dogodki na dnevnem redu.

V ponočnem razbijalnem delu se odlikujejo zlasti člani «Associazione giovanile italiana». Že ob desetih zvečer je Korso posut s trobarvnimi lističi, na katerih je tiskan poziv, da je treba Slovence izločiti iz človeške družbe. Listice tiska baje neka tiskarna, ki je bila že prej na razpolago za podobno, SS-ovsko, republikansko in belogrdistično propagando.

V noči med 5. in 6. oktobrom so izpred podružnice «Primorskega dnevnika» in uredništva «Soškega tednika» izginile vse oglasne deske. Prav tako sta bili razbiti — in to že drugič — napisi plošči odvetnika dr. Medvedščka in zdravnika dr. Karla Rutarja.

Nekateri listi so tudi napisali, da prihajajo v trgovine različni ljudje, ki nasilno zahtevajo, da trgovci, oziroma obrtniki, stavijo poleg italijanskih tudi slovenske napise. Res pa je ravno nasprotno. K trgovcem, ki so izobesili dvojezične napise, so prišli predrzneži ter jim grozili in strahovali.

Nam Slovencem, kakor tudi protifašističnim Italijanom je pri vsem tem jasno le eno: Volk ostane volk, pa če zleze pod deset ovčjih kož!

V Ilirski Bistrici bodo volili

V Ilirski Bistrici se vršijo priprave za volitve v Mestni odbor in Okrajno skupščino, ki bodo dne 14. t. m. Na zborovanjih se razvijajo zanimive in zelo živahne diskusije. Zanimiv je tudi način kako si izbirajo kandidate na množičnih zborovanjih.

Na teh zborovanjih se je izkazalo, da se naš delavec še ne zaveda, da je svoboden državljan, da nima le pravice do dela, temveč da lahko tudi svobodno govori, predlaga in voli. Naš delavec misli, da mora še vedno voliti one, ki so ga do včeraj držali na uzdah, ki so ga do včeraj priganjali kot vprežno živino in mu tu pa tam vrgli kako drobtinico z mize. Čas bi bil, da bi že vsi prišli k sebi. Danes imajo pravico voliti vsi delavci, vse ženske in mladina. Potrebno je, da to izkoristimo in izvolimo samo one, ki so se resnično žrtvovali za našo Osvobodilno fronto, ki so se v času okupacije neizprosno borili proti nacifašizmu. Ne smemo voliti elementov, ki so nam škodovali ves čas borbe in ki še sedaj skušajo sabotirati obnovo naše opustošene domovine.

Delavci! Odprite oči in spreglejte! Izbirajte in predlagajte one, ki so doprinesli svoj delež k izgonu okupatorja! Izvolimo one, ki delajo za dobrobit vsega ljudstva, ne pa samo za svoj želodec in za svoj žep. Proč z lokalpatrioti in črnoborzijanci! Proč s špekulanti in reakcionarji!

Slovensko-italijansko bratstvo

Naša mladina utrjuje bratstvo z italijanskimi borci. V tem duhu je potekla tudi žalna proslava v Mirnu.

Dva dni je mladina čistila ruševine pri cerkvi, kjer se je darovala sv. maša za padle garibaldince. Ko so prispeli garibaldinci v vas, jih je sprejela mladina iz Mirna, Gabrij in Rupe ter predala venec za padle junaška, dekleta pa so prinesla rož.

V Mirnu je mladina vseh 77 garibaldincev pogostila nakar so se napotili skupaj v Renče, kjer jih je tudi ta mladina slavnostno dočakala.

Na Vogrskem jim je mladina postavila slavolok ter jih tu sprejela, a v društveni dvorani pogostila.

Za vse to se jim je komandant garibaldincev prav lepo zahvalil.

Naša mladina čuti isto ljubezen do borcev kot včeraj, ko jim je v trdih nočeh nosila hrano na položaje preko žic in bunkerjev.

Včeraj, danes in jutri, vedno jim bodo sestre in tovarišice, bratje in tovariši.

Predrznost badoljancev v Tržiču

Že nekaj dni gradi ca 20 badoljancev barako v Tržiču. Doslej niso niti oni nikogar motili, niti se ni za njih delo ničče zanimal. Dne 4. t. m. pa je eden od njih pričel lepiti italijanske zastave s savojskim grbom preko napisov po zidovih, s katerimi je naše ljudstvo manifestiralo svojo željo za pripadnost Julijske krajine k Jugoslaviji. Tudi na svoji baraki so izobesili italijansko zastavo z osovraženim grbom. Tržiško ljudstvo se je radi tega popolnoma upravičeno razburjalo. Nekateri so pričeli trgati savojske zastave, ki so bile prilepljene preko napisov. Badoljanci videč to, so Tržičane, ki so kazali svoje ogorčenje nad njihovim delom, pretepli... To ni trajalo dolgo, ker so pretepenim hitro priskočili na pomoč njih tovariši, in prisilili badoljance, da so morali tudi s svoje barake sneti savojsko zastavo. Tržiško ljudstvo ne dopušča, da bi še naprej visele po Tržiču in Julijski Krajini zastave, ki so bile toliko časa znak njihovega suženjstva.

Zadruga vojnih oškodovancev

Na seji iniciativnega zadružnega odbora za tržaško okrožje so pretresali tudi vprašanja, ki so v zvezi z obnovo. Stavljen je bil predlog, da bi se osnovale zadruge vojnih oškodovancev v prvi vrsti na Opčinah, Kozljah, v Mavhinjah, Mačkovljah itd. Nato pa bi ustanavljali obnovitvene stavbene zadruge. Največje težave obstajajo v dobavi gradbenega materiala. Namen zadruge vojnih oškodovancev bi bil ugotoviti v prvi vrsti vso vojno škodo prizadetih in zastopati njihove interese pri oblasteh. Škodo bo treba ugotoviti po sodno zaprisežnih ceniliih v smislu veljavnih predpisov. Najmanjši zadružni delež znaša 100 lir, ki se mora vplačati v 10 obrokih.

Razen omenjenega bo zadruga poskrbela tudi za sestavo posebnih obnovitvenih načrtov. Treba bo počistiti ruševine in zbrati ves uporaben material (gradbeni), preskrbeti ostali gradbeni material, začasno pa obnoviti zaslina stanovanja. Zadruge si bodo za delo osnovale udarniške čete, predvsem med mladino. Po vseh poškodovanih vaseh v okrožju je veliko zanimanje za te zadruge. Ponekod se vrše že priprave za njih osnovanje.

Žaga pri Bovcu

Pri nas smo že pred časom ustanovili nabavno-prodajno zadrugo. Toda zaradi sedanjih razmer se zadruga ni mogla primerno razvijati in delovati, zato smo sklicali dne 7. oktobra občni zbor in sklenili, da se združimo z okrajno bovško zadrugo. Za delegata, ki bo v okrajni zadrugi zastopal našo vas, smo izvolili tov. Izidorja Sulina, ki ga vsi poznamo kot požrtvovalnega in poštenega zadrugarja. Ponovno pozivamo vse kmete in delavce, da pristopijo v zadrugo in jo s tem okrepijo. Ob tej priliki smo razpravljali tudi o pomenu Enotnih delavskih sindikatov.

Nato nam je tov. Mlekuž, podpredsednik okrajnega NOO, prikazal položaj vojnih oškodovancev po prvi svetovni vojni, ko so jih razne banke, zlasti pa «Istituto federale delle Venezie», opeharili in obremenili z dolgovi. Kaj podobnega se ne sme nikdar več zgoditi, zato naj tudi naši vojni oškodovanci organizirajo svojo zadrugo. Ta predlog je bil z navdušenjem sprejet. Izvolili smo pripravljalni odbor treh članov, ki že popisuje vse oškodovance.

S temi pripravami dokazujemo, da si hočemo sami pomagati, da hočemo uspeti pri obnovi našega gospodarstva.

Popravek o vojni škodi

Kakor že objavljeno, so podatki, ki smo jih objavili o vojni škodi v Slovenskem Primorju, *nepopolni.*

Omejili smo se v glavnem le na številke, ki se nanašajo samo na žrtve in škodo do konca leta 1943. V objavljenih številkah ni vračuna. na škoda na indsutrijskih in obrtnih podjetjih.

Nismo še upoštevali ogromne škode, ki je bila našim ljudem povzročena po razpadu fašistične Italije po nemškem okupatorju.

Statistični podatki o tej zadnji škodi, ki so jih ugotovile naše oblasti, nam še niso znane. Šele rezultat teh ugotovitev bo pokazal v pravi luči kalvarijo nepopisnega trpljenja in ogromnih žrtev našega ljudstva na Primorskem v tej vojni.

Šole v Trstu

Znano je, da ni bilo Slovencem v Trstu nikoli omogočeno ustanoviti kakršnokoli šolo v središču mesta. Slovenske šole so lahko obstajale le v predmestjih, kjer je slovensko ljudstvo bilo v večini. Vendar je bilo treba ugoditi tudi potrebam tistega dela slovenskega prebivalstva Trsta, ki stanuje v središču. To nalogo je prevzela Ciril Metodova družba, ki je imela pri Sv. Jakobu srednjo šolo, od katere nam je ostalo le malo arhiva, ki je slučajno rešen izpod ruševin. Po statistiki iz šolskega leta 1921.-22. je zahajalo v šolo 1451 slovenskih dijakov. To je jasen dokaz, da se je slovensko prebivalstvo Trsta vedno zelo energično borilo za svojo šolo in svoj jezik ter da ni nikoli hotelo popustiti pred nobeno raznarodovalno politiko. Vedno se je naslanjalo le na lastna sredstva in lastne moči tudi takrat, ko ni našlo nobenega razumevanja pri vladajočih oblasteh.

Nova oddaja radia Trst

Radio Trst je pred dnevi prvič oddajal za internirance in vojne ujetnike. Oddaja se je vršila ne le za Primorce, temveč za vse Slovence, ki, izgubljeni v svetu, čakajo na povratek v domovino. Tržaški radio je včeraj oddajal klic slovenske domovine od Soče do Save, Drave in Mure vsem njenim trpečim sinovom. Sodelovali so Mirca Šoncinova pri klavirju, Slavica Batistutova s pesmijo in dr. Kosovel s predavanjem. Oddaje se bodo nadaljevale tudi v bodoče in bodo razen umetniškega in poučnega programa, posilijale tudi pozdrave svojcem v tujini.

Nova knjiga

V dneh, ko se obnavlja v svobodi naše življenje, ko se na ruševinah obnavljajo naše vasi, se obnavlja tudi naše prosvetno delo. Po naših vasch se ustanavljajo prosvetna društva, ustanovila se je Prosvetna zveza, in naš človek, željan v dolgih jesenskih večerih dobrega čtiva, si želi nove knjige, da si z njo razširi svoje duhovno obzorje.

V knjižni založbi v Trstu bo izšla kot druga mladinska knjiga «Mladec Dragožit» iz peresa Venceslava Winklerja. Knjiga bo po svoji vsebini in po umetniški dovršenosti zadovoljila vsakega ljubitelja dobre knjige.

Povest opisuje veliko borbo naših pradedov za svojo neodvisnost in svobodo, ki se lahko istoveti z našo današnjo osvobodilno borbo, z nesmrtno ljubeznijo davnih rodov do svoje in naše domovine.

Tovarištvo

Z geslom «v slogi je moč» so najtežji delavci, zaposleni v živosrebrnem rudniku v Idriji, sklenili razdeliti bratsko med vse ostale rudniške delavce, zaposlene pri zunanjem rudniškem obratu, vso hrano, ki jo imajo na razpolago na podlagi dodatnih živilskih nakaznic za najtežje delavce.

Na ta način ima enako dodatno hrano delavstvo idrijskega živosrebrnega rudnika.

To pa je tudi dokaz, da si bo znalo napredno delavstvo zvesto ohraniti vse pridobitve, ki so jih izvojevali naši junaški borci pod vodstvom maršala Tita, da se bo znalo čuvati proti vsakemu napadu reakcionarnih sil. Požrtvovalnost in nesebičnost idrijskega rudarja naj bosta zgled ostalemu delavnemu ljudstvu širom naše zemlje.

Globoko nesebičnost, medsebojno bratstvo in povezanost pa so pokazali tudi borci VII. udarne div. JA, ki so v minulem mesecu žrtvovali za naše najbolj potrebne rudarske družine večjo količno kruha ter sedaj ponovno darovali 300 kg moke. Ponosni smo na našo narodno vojsko, ki razume naše težave in nam pomaga.

Požrtvovalnost in tovarištvo je pokazala tudi mizarska delavnica. Na vse mogoče načine se trudi, da bi zadostila potrebam porušenega mesta in požganih vasi v naši okolici ter s tem olajšala bedo prizadetih. Za obnovo srednje šole ima pripravljene številne garniture oken in vrat. To delo vrše v udarniškem duhu, ker se zavedajo, kaj to pomeni.

1400 let smo že tu!

Že nekaj večerov zaporedoma se pri nas na večernem tečaju za mladino obravnava snov iz davne preteklosti: Kako, kdaj in odkod so naši pradedje prišli v te kraje.

Včeraj smo ugotovili, da prav za prav biva naš narod na tej zemlji že preko 1400 let in da nemara ne bi bilo neumestno, da se ta zgodovinski dogodek primerno proslavi. Vsi zgodovinarji soglašajo v tem, da se je naseljevanje vršilo dalj časa, morda desetletja. Eno pa drži, da so naši pradedje že pred 1400 leti gledali raz Nanos na sinje Jadransko morje.

Predlog tečajnikov iz Herpelj-Kozine dajemo na znanje javnosti, pričakujoč nadaljnjih predlogov o morebitni proslavi tega zgodovinskega dogodka.

Dobave UNRRA-e

Družba UNRRA je poslala skozi Trst v Jugoslavijo 92 vagonov ali okoli 1471 ton plinskega olja rafiniranega v tovarnah Aquila, S. Sabba in Aquilinija. Razen tega je poslala 52 vagonov oziroma 695 ton bencina, ki je bil rafiniran v istih tovarnah in 91 vagonov oziroma okoli 1400 ton petroleja.

Padla je junakinja

Pred 2.a letoma nas je zapustila stila tov. Verica Pipanova Slovenka. Tovariš, ki jo je poznal kot aktivistko, je tedaj rekel: «Slovenka je padla v boju kot prava partizanka, kot junakinja. Ona, ki je bila še skoro otrok, ona, ki je bila tako nežna in rahločutna! Kdo bi si mislil, da so znale njene roke sukati puško, da, celo mitraljez!» Vse to je bila resnica. Se več! Že kot otrok je razumela, da je to, kar uče v šoli fašisti strup in laž. Že takrat se je pripravljala za borbo proti zatiralcu našega ljudstva. Ko so leta 1941. stopili naši narodi na pot odpora in borbe proti fašističnemu okupatorju, je bila Slovenka med prvimi, ki so prišli v stik s partizani, in je takoj pričela z delom za Osvobodilno fronto. Dan in noč je delala za borce, za osvoboditelje Slovenskega Primorja. 8. septembra 1943. je bil za Slovenko največji praznik. Stavila si je Titovko na glavo, vrgla puško na rame in postala partizanka. Razoroževala je komenske karabinerje, sodelovala pri vseh važnejših akcijah. Bila je na Trstelju in na goriški fronti, kjer je bila ranjena pri napadu na sovražnikov oklopni voz. Nekaj dni nato je odšla z važnim ukazom na Veliki dol. Ko se je vračala na svojo komando, jo je nemška ofenziva zajela na Lukovcu. Ostale tovarišice so ji predlagale, naj se zaradi varnosti preobleče. Toda njen odgovor se je glasil: «Oblekla sem partizansko obleko, da se borim za svobodo. Preoblekla se bom šele tedaj, ko bomo izvojevali zmago.» Toda svobode ni dočakala. Se istega dne, 27. septembra 1943. leta so jo tovarišice iz Lukavca našle mrtvo, sklonjeno nad mitraljezom, ob dveh mrtvih tovariših. Pri njej smo našli listek: «Umiramo za svobodo. Smrt fašizmu! Vera (Slovenka), Zoran, (Ivo), Siligoj (Ivo)». Veri in ostalim junakom naša zahvala in večna slava.

Slovensko prosvetno društvo „Skorkija"

Vabi svoje člane k rednemu sestanku ki se vrši danes ob 20 uri v društvenih prostorih v Vicolo dell'Ospedale Militare štev. 2.

VABILO

Sentjakobsko prosvetno društvo «Ivan Cankar» vabi vse člane na redni sestanek, ki se vrši danes ob 20,30 v mali dvorani ulice Caprin 7. Bodite točni.

Prireditev v Sežani

Z.M.S. iz Dan pri Sežani, priredi v soboto 13.10.1945. ob štirih popoldne, svojo prvo kulturno prireditev. Dobiček gre v dobrodelne namene. Vabljeni vsi!

Za tiskovni sklad

Osebje Tržaškega okrožja daruje za tiskovni sklad «Primorskega Dnevnika» lir 2.931.— za mesec september.

DOPISUJTE v „Primorski Dnevnik"

Pregled prosvetnega dela

Dne 23. 9. 1945. je priredila ZMS *Ponikev* uspelo kulturno prireditev. Z veseljem smo opazovali številno in živahno mladino, ki sedaj prvič uživa svobodo. Politični govor je imel poročnik Rudi, šef statističnega odseka za okraj Cerkno. Govoril je o borbi primorskega ljudstva, pojasnil je rapalsko pogodbo in poudaril važnost konference v Londonu ter izjave Molotova glede Hrvatov in Slovencev, ki morajo nujno pripasti Jugoslaviji. Nato je sledil miting. Občutili smo, kaj pomeni svoboda. Zavedli smo se, da ne znamo pravilno ceniti naših borcev in našega maršala Tita, ki so nas osvobodili.

Dne 30. 9. 1945. je bila tudi v *Kastelcu* kulturna prireditev. Razen domače mladine in pionirjev so nastopili tudi pevci iz Prešnice, Černutič, Podgorja, Očizle in Klanca. Spored je bil pester in dobro izvajan. Nekateri zbori zaslužijo najvišjo pohvalo. Ljudstvo predlaga naj bi nastopili na naslednji prednjavi vsi zbori skupno. Prireditve se je udeležilo precej ljudstva iz bližnjih in daljnjih krajev. Čisti dobiček je bil namenjen fondu «Za našega dijaka». Pri tej akciji «Za našega dijaka» sta se zelo dobro izkazali tudi vasi Sočer in Prebenek.

V nedeljo 30. septembra je bilo v Kobjeglavi na Krasu veselje, kakršnega že 25 let ne pomnimo. Prvič po tolikih letih kulturnega suženjstva smo imeli priliko gledati predstavo, ki jo je uprizorilo obnovljeno društvo «Kraški slavček». Stare mamice in očetje ter mladina so presenečeno gledali igro «Tri sestre» in kuplet «Krojač in čevljar», ter poslušali slovenske narodne in partizanske pesmi. Po predstavi se je ljudstvo v masi pridružilo zahvalni manifestaciji Jugoslovanski armadi, ki je osvobodila te kraje.

Dne 4. oktobra 1945. je bil v *Idriji* ustanovni občni zbor prosvetnega društva. Da se omogoči čim bolj načrtno sodelovanje pri raznih kulturnih prireditvah, na katerih je že od nekdaj naše ljudstvo odlično tekmovalo z ostalimi kraji, smo na ustanovnem občnem zboru izvolili iz naše srede odbor. Večina članov odbora je bila za časa fašistične okupacije izgnana iz svojega rodnega kraja. Izvolili pa smo jih tudi zato, ker imamo vanje popolno zaupanje. Naše prosvetno društvo smo imenovali po našem narodnem heroju Janku Premrlu-Vojku. S tem je dana možnost naši mladini in starejšim, da se udejstvujejo na dramatičnem, glasbenem in fizkulturnem polju.

Tudi vas *Saleč* se po dolgem molku zopet oživlja. Velik razmah je opaziti na vseh poljih, posebno pa na kulturnem. Vaščani kar hitijo z delom, kot da bi hoteli nadomestiti vse ono, kar so v 25 letih kulturnega zatiranja zamudili. Najprej so začeli z delom na prosvetnem polju. Ustanovili so prosvetno društvo in imeli že prvo prireditev. Kulturno delovanje pa povezujejo z gospodarskimi in z raznimi akcijami tako, da lahko pričakujemo najlepših uspehov.

Zahvala

Tovariši, kateri se nahajajo v goriškem zaporu, se lepo zahvaljujejo mladini iz Bukovce (pri Gorici), katera se je večkrat spomnila nanje z raznim sadjem in drugimi jedili.

PREHRANA

Amylotrophina. Sepral objavlja, da je prodaja Amylotrophine prosta. Cena je po 39 lir za zavojček 300 gramov.

Dodatki za delavce. Delavci za težka in najtežja dela, ki imajo pravico do 600 gr. dodatka, lahko dvignejo obrok za oktober, ki obstaja v 600 gr testenin. Interesirani naj obrok dvignejo v trgovini, kjer so vpisani ali pa v pooblaščeni trgovini, če niso nikjer vpisani. Cena je po 21.50 za kg. Rok poteče 20. t. m.

Dvig nakazil. Danes naj trgovci dvignejo nakazila za paradižno konzervo.

Za podeželske občine. V teku jutrišnjega dne lahko podeželske občine dvignejo v prehranjevalnem uradu živilske nakaznice za dobo od novembra 1945. do februarja 1946. V ta namen naj poiljejo pooblaščenca z rednim pooblastilom.

Nove odredbe za bolniške dodatke Od 16. t. m. se bodo izdajali boni za bolniške dodatke na podlagi naslednje tabele:

1. Za one, ki bolehajo na *sladkorni bolezni:* meso 100 gr. ali pa 2 jajci ali pa 250 gr mleka dnevno; maščob 400 gr.

Potrdilo zdravnika mora overoviti zdravniški ravnatelj zavoda «Centro antidiabetico» in bo veljavno največ tri mesece.

2. *Za tuberkolozne:* meso 50 gr ali 1 jajce ali 250 gr mleka dnevno; sladkorja 300 gr, maščob 500 gr, hrane za juho 1500 gr.

Iz potrdila zdravnika mora biti razvidno, da je oseba tuberkolozna in da obstaja verjetnost ozdravljenja, ali pa da se ima sprejeti v sanatorij, ali pa da je prišla pred kratkim iz sanatorija. Potrdilo mora biti potrjeno po zdravniškem ravnatelju protituberkoloznega konzorcija ali njegovega namestnika in odobrena po načelniku za javno zdravstvo pri Zavezniški vojaški upravi. Obnovitev dovoljenja za dodatek mora odobriti pokrajinski zdravnik.

3. *Za slabokrvne:* meso 100 gr dnevno.

Potrdilo o bolezni mora izdati zdravniški ravnatelj glavne bolnice ali pa njegov namestnik. Naslovljeno mora biti na Sepral in ta ga mora predložiti v odobrenje načelniku za javno zdravstvo pri Zavezniški vojaški upravi. To potrdilo bo veljavno največ tri mesece in se ne bo obnovilo.

4. *Za nefritis:* mleko 250 gr dnevno. Glej postopanje pod točko 3. potrdilo se ne da obnoviti).

5. Rak na želodcu. V akutnem stanju; mleka 500 gr dnevno, postopek kot pod točko 3. (potrdilo se ne da obnoviti). V kroničnem stanju: mleka 250 gr dnevno. Kakor točka 3 (ne da se obnoviti).

V vseh teh primerih mora biti iz potrdila razvidno, da je bila bolezen dokončno ugotovljena, bodisi z operacijo bodisi potom žarkov. x.

6. *Primeri akutne bolezni:* mleka 500 gr dnevno. Zdravniško spričevalo, iz katerega izhaja, da je bolnika ugotovljena kaka akutna bolezen, mora podpisati tudi načelnik za zdravstvo (Ufficiale Sanitario). Uživanje dodatka lahko traja največ 2 tedna (razen v primeru tifusne mrzlice, ko lahko velja 4 tedne). Potrdilo se ne da obnoviti.

7. *Okrevajoči po akutni in težki bolezni.* Isto kot za tuberkulozne. Potrdilo izda zdravniški ravnatelj glavne bolnice ali njegov namestnik. Razvidno mora biti, da je oseba prestala težko in akutno bolezen in da mora ostati v postelji preko 10 dni. Potrdilo mora podpisati tudi načelnik za zdravstvo. Veljavnost ne gre preko dveh tednov. (V primeru tifusne mrzlice velja za štiri tedne).

8. *V drugih posebnih primerih,* kjer bodo zdravniki smatrali, da potrebuje bolnik dodatka, se bo moralo njih zdravniško spričevalo predložiti Sepralu in ta ga pošlje v odločitev načelniku za javno zdravstvo pri zavezniški vojaški upravi.

Kontrola živilskih nakaznic. — V prihodnjih dneh se bodo po stanovanjih delile nove živilske nakaznice za d[illegible] novembr 1945 do februarja 1946. Ob tej priliki bo stroga kontrola oseb, ki imajo pravico do teh nakaznic, da se ta ko prepreči zloraba nakaznic izdanih izseljencem, vojnim ujetnikom bolnikom v bolnicah in drugim odsotnim. Nakaznice se bodo izročile izključno onim, ki bodo pri razdeljevanju prisotni, in onim, ki bodo družinski člani njihove začasne odsotnosti predložili osebne dokumente iz katerih bo razvidna njih pristojnost. Ne bodo se izročile nakaznice za odsotne potrošnike, glede katerih ni mogoče ugotoviti podatkov iz njihove izkaznice. Te osebe bodo morale nakaznice dvigniti osebno v občinskem uradu.

Za potrošnike, ki spadajo pod urad na Opčinah (vštevši Banete, Trebče, Padriče, Gropado in Bazovico) in na Proseku (vštevši Sv. Križ), se bo delitev izvršila v omenjenih uradih, na podlagi navodil, ki bodo še objavljena.

Boni za obleke

Ker je bilo delo za ugotovitev nalog končano, se zopet izdajajo boni za obleke za osebe, ki so že prejele prošnjo in ki spadajo v kategorije določene po trgovski zbornici. Interesiranci dobijo bone na dom. Izdajanje bonov je odvisno od razpoložljivosti blaga. Vsled tega je vsako pospeševanje odveč. Trgovci bodo lahko prodajali poleg ženskih oblačil odslej tudi moška oblačila na bone, ki nosijo datum po 4. oktobru 1945.

Odgovorni urednik
ŠTER CIRIL

Poizvedbe

JAKOČIČ KARLO, roj. 16.6.[illegible] v Brdih pri Gorici, Biljana, Snežče, bil v štabu misije 4. Slov. armade v Bariju; kdor kaj ve, naj sporoči na upravo «Primorskega Dnevnika».

Tovariši interniranci! Kdor kaj ve o mojem možu TOMAŽIČ RAFAELU, ki je bil januarja iz Buchenwalda premeščen v Halberstadt 13 b, naj proti nagradi sporoči Antoniji Tomažič, Postojna [illegible].

Kdor bi kaj vedel o SVETINA (SANTI) FRANCU, roj. 21.2.19[illegible] v Kačičah, iz Trsta, odšel v partizane 15.9.1943., naj sporoči ženi v Trst, via Molino a vento 61.

Kdor bi kaj vedel o PERAZZI STANISLAVU, zobozdravniku, interniranem v Dachau-u, naj sporoči družini Perazzi, via Dante 10 Gorica. Zadnje vesti od januarja 1945.

URŠIČ ANTON, roj. 19. aprila 1925., Plešivca 11, pri Sežani, Trst, bil v II. minerskem vodu. Zadnje vesti 19.4.1945. Sporočiti na: Uršič, Plešivca 11, pri Sežani.

† Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem sporočamo žalostno vest, da je

Valenčič Anton

trgovec v Podgradu,

preminul dne 7.2.1945. v mukah po trpljenju v Dachau-u, kamor so ga nacisti odpeljali dne 9.2.1944.

Podgrad, dne 9.10.1945.

ŽALUJOČA DRUŽINA

MALI OGLASI

TRINADSTROPNO HIŠO v Škednju, 160.000.— lir, prodam. Kurtelj, Trst, via Solitario 1.

URADNICA z večletno prakso, zmožna slovenščine, srbohrvaščine, italijanščine, strojepisja, išče službo. Naslov *pod 459,* «Primorski dnevnik.

POSILJKA GALICE, žveplena mešanica na drobno, vina, vermuta, konjaka, žganja na debelo, se prodaja. Androna S. Eufemia 6, podajalček via dell'Università, tel. 29-281.

VAJENCA išče pekarna Ludvik Trampuš, Trst, via S. Marco št. 25.

OSEBA, VEŠČA KUHANJA IN HIŠNIK v pomoč 1-2 osebama, se išče. Ponudbe z zahtevo plače na upravo «Primorskega Dnevnika» *pod št. 440.*

Dr. GAETA, zobozdravnik
Izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kavčuku in plastiki. Največja garancija. Sprejema od 10. do 12. in od 15. do 19. (govori slovenski)
TRST, via Torre Bianca 43
(vogal via Carducci)

Nikolaj Ostrovski

Kako se je kalilo jeklo

(Roman)

45

Lastnik, okoren, zajeten kot buča, ves porastel v sivo ščetinasto brado, udarjajoč po tleh s svojo debelo nogo, se je približal onim, ki so vstopili, in s hripavim, grgrajočim basom vprašal:

— Zakaj gre tovariši? Zakaj tako kasno? — Za njegovim hrbtom so stale mežikajoče z očmi, vsled Timošenkove luči, njegove hčerke. V sosednji sobi pa se je oblačila njegova debela soproga.

Timošenko je vse razjasnil v dveh besedah.

— Izvršili bomo preiskavo.

Vsak kvadrat tal je bil preiskan. Velika š